

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Nya regler om spårbarhet och säkerhetsmärkning

och med införandet av lag (2018:2088) om tobak och liknande produkter börjar nya regler om märkning och förpackning att gälla. Nyheterna som införs består av främst av säkerhetsmärkning, identitetsmärkning och identifieringskod. De två sistnämnda utgör tillsammans systemet för spårbarhet. Syftet med de nya reglerna är att motverka handel med illegala tobaksvaror i EU:s medlemsstater.

Spårbarhetssystemet

Vad spårbarhetssystemet är

Spårbarhetssystemet innebär i korthet att alla aktörer som ingår i leveranskedjan av tobaksvaror har en unik identifieringskod, likaså anläggningar (t.ex. produktionsanläggning, lager, terminaler, återförsäljningsställen) samt att alla styckförpackningar av tobaksvaror förses med en unik identitetsmärkning. När styckförpackningen hanteras och transporteras ska händelsen registreras och informationen föras över till en central databas. Folkhälsomyndigheten har ansvaret för tillsyn över spårbarhetssystemet.

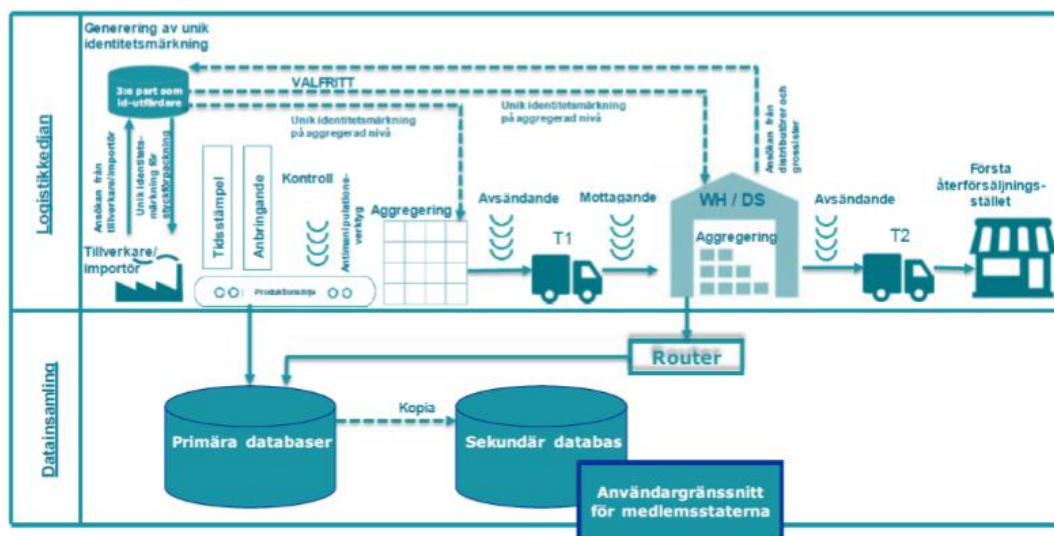

BILD 1. SPÅRBARHETSSYSTEMETS OPERATIVA SYSTEMSTRUKTUR

Databassystemet

Databassystemet består av primära databaser och en sekundär databas. Folkhälsomyndigheten är nationell användare för databassystemet. Alexis ska skapa offline-flatfiler och hålla register över de identitetskoder som utfärdats, samt se till att en uppdaterad kopia av alla offline-flatfiler, register och tillhörande förklarande notiser överförs till den sekundära databasen. Den sekundära databasen har ett användargränssnitt.

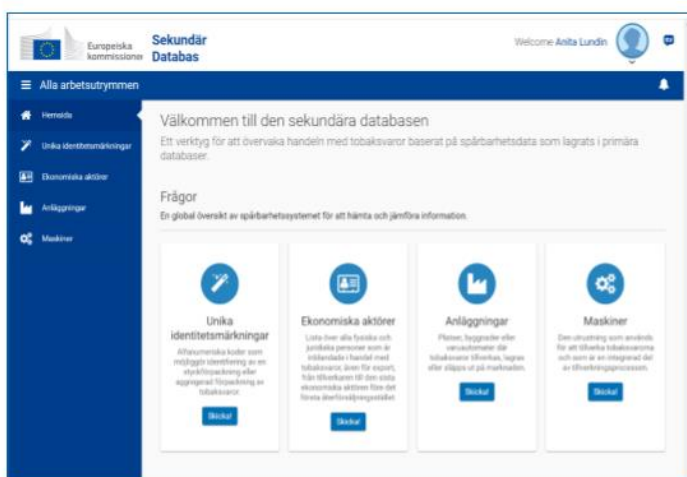

BILD 2. DEN SEKUNDÄRA DATABASENS ANVÄNDARGRÄNSSNITT

Nationell ID-utfärdare

Det slovakiska företaget Alexix s.r.o. har utsetts att vara nationell id-utfärdare i Sverige. Alexix har identifieringskoden QCALL. Alla koder som är utfärdade av Alexix kommer att börja med denna kod. Alexix har till uppgift att generera och utfärda unika identifieringskoder för ekonomiska aktörer, anläggningar och maskiner, samt unika identitetsmärkningskoder för styckförpackningar av tobaksvaror. Alexix kan även generera och utfärda unika identitetsmärkningskoder för aggregerade förpackningar av tobaksvaror.

Tillverkare och importörer

Tobakstillverkare och importörer ska säkerställa att alla näringsidkare som deltar i handeln med företagets tobaksvaror har den utrustning som är nödvändig för att registrera tobaksvaror som köps, säljs, lagras, transporteras eller hanteras på annat sätt. De som berörs är alla näringsidkare från tillverkare till den sista ekonomiska aktören före det första återförsäljningsstället, inbegripet importörer, lageranläggningar och transportföretag.

Identifieringskod

Alla näringsidkare som deltar i leveranskedjan för de tobaksvaror som släpps ut på den svenska marknaden ska ansöka om identifieringskoder hos Alexix. Tillverkare och importörer ska dessutom ansöka om unika identitetsmärkningskoder för styckförpackningar.

Även de som bedriver detaljhandel måste ha identifieringskoder, dels för sig som ekonomisk aktör och dels för sina anläggningar. Antingen kan den som bedriver detaljhandel göra ansökan själv eller så ger man godkännande till t.ex. sin leverantör eller distributör att ansöka om dessa koder för ens räkning. Om detaljhandlaren gör ansökan själv är det viktigt att delge identifieringskoderna till de aktörer som levererar tobaksvaror till detaljhandlaren.

Genom att registrera sig via formuläret som finns tillgängligt på id-utfärdarens hemsida erhålls identifieringskoden som ekonomisk aktör. Därefter loggar man in i id-utfärdarens system för att ansöka om identifieringskoder för anläggningar och maskiner.

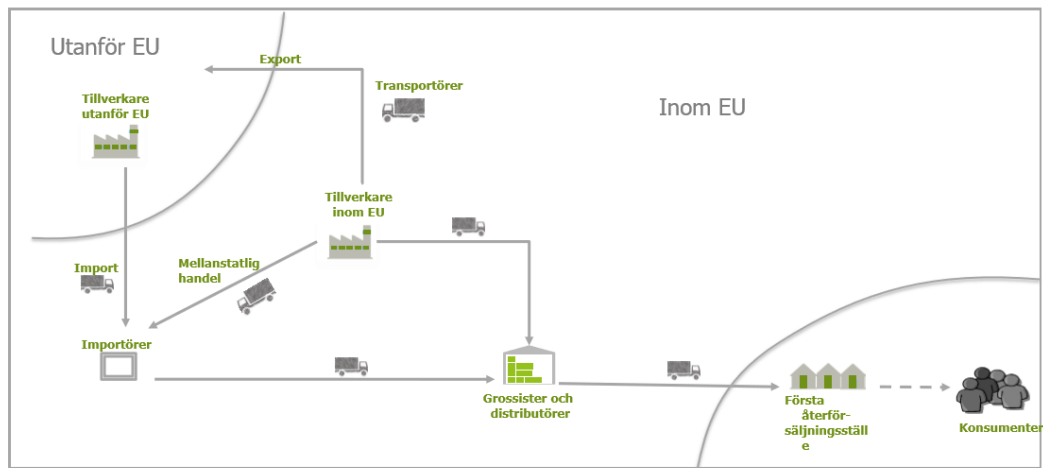

BILD 3. SPÅRBARHETSSYSTEMETS OMFATTNING

Identitetsmärkning

Vad identitetsmärkning är

Varje förpackning av tobaksvaror ska vara utrustad med en identitetsmärkning. Denna består av en QR-kod, streckkod eller liknande databärare. Identitetsmärkningen ska innehålla id-utfärdarens kod, ett unikt serienummer, en produktkod och tidsstämpel.

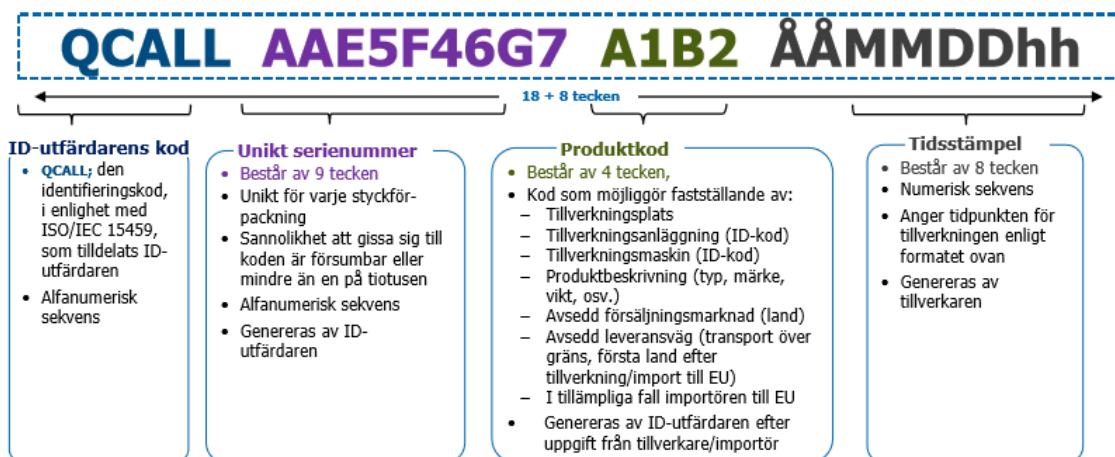

BILD 4. IDENTITETSMÄRKNINGENS UPPBYGGNAD

Varför identitetsmärkning?

Genom identitetsmärkningen går det att fastställa datum, plats för tillverkningen och leveransvägen för tobaksvarorna. Märkningen gör det möjligt att identifiera, spåra och söka av tobaksvarorna genom hela leveranskedjan fram till detaljistledet.

Produkter och förpackningar

Reglerna om identitetsmärkning omfattar alla sorters tobaksvaror. Märkningen ska finnas på styckförpackning, kartong, transportkartong och pall. Beroende på förpackningstyp kommer olika sorters databärare att användas. På styckförpackningar kommer det endast finnas en sorts databärare.

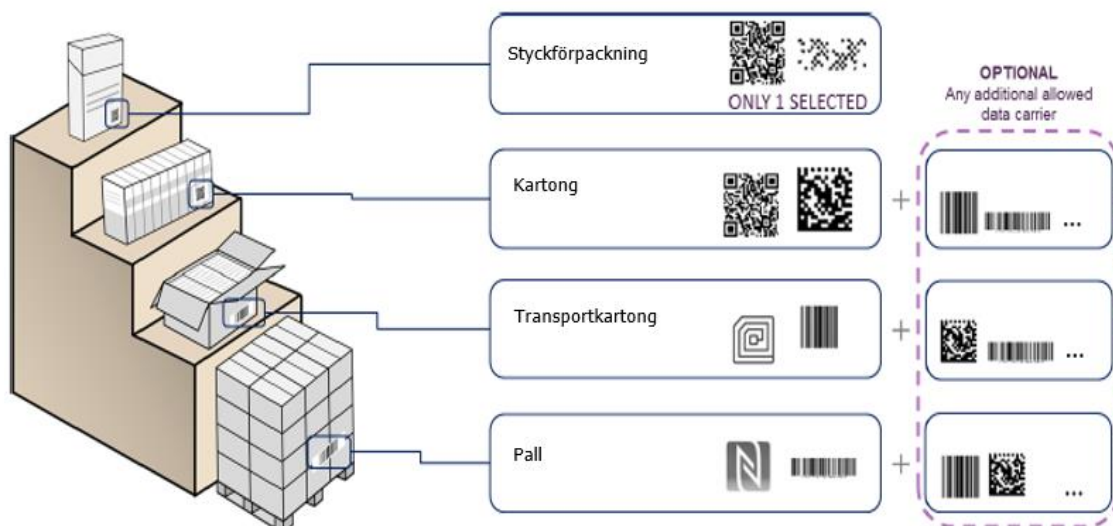

BILD 5. IDENTITETSMÄRKNING PÅ OLIKA FÖRPACKNINGSTYPER

Ikraftträdande

Identitetsmärkningsen ska vara på plats den 20 maj 2020 för cigaretter och rulltobak. För andra tobaksvaror gäller istället den 20 maj 2026. Reglerna träder egentligen i kraft tidigare men kan inte tillämpas förrän ovan nämnda datum.

Ansvar

Tillverkare/importör har ansvar för att identitetsmärkning sker. Parti- och detaljhandlare ansvarar för att inte sälja tobaksvaror utan korrekt identitetsmärkning. Parti- och detaljhandlare ska säkerställa korrekt identitetsmärkning genom sitt egenkontrollprogram.

Tillsynsansvar

Kommunen har ansvar för tillsyn på försäljningsställen, Folkhälsomyndigheten i andra fall. Länsstyrelsen utövar inom länet tillsyn. Folkhälsomyndigheten ansvarar för tillsynsvägledning.

Hur identitetsmärkning kontrolleras

Det är bara id-utfärdarens kod och det unika serienumret som är mänskligt läsbart, d.v.s. utskrivet på förpackningen i form av bokstäver och siffror. Identitetsmärkningsen i sin helhet går dock att utläsa genom att scanna databäraren (QR-koden).

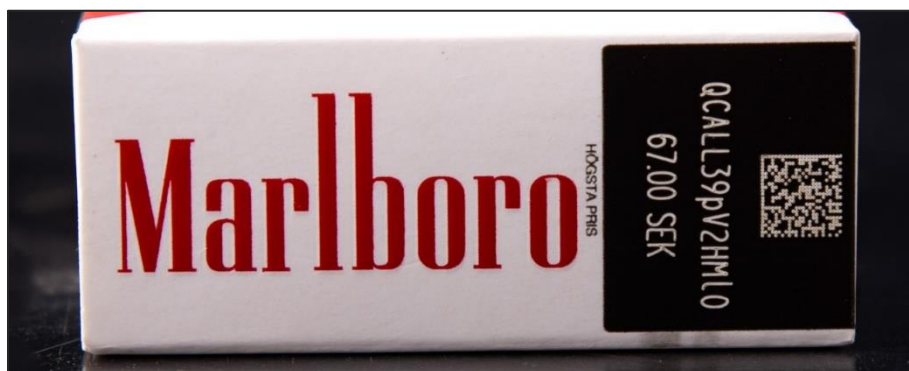

BILD 6. CIGARETTPAKET MED IDENTITETSMÄRKNING. FOTO: MISAK NALBANDIAN

Säkerhetsmärkning

Vad säkerhetsmärkning är

Varje styckförpackning av tobaksvaror ska vara utrustad med en säkerhetsmärkning vilken består av ett antal äkthetsdetaljer. Det är samma sorts äkthetsdetaljer som finns på sedlar. Samtliga äkthetsdetaljer ska finnas på alla styckförpackningar.

- ✚ Guilloche (synlig) - Är ett ornamentiskt mönster bestående av två eller fler sammanflätade band tryckta i flera icke-standardiserade mönster.
- ✚ Optisk variabel tryckfärg (synlig) - Är färgskiftande detaljer.
- ✚ Mikrotryck (delvis synlig) - Är ett tryck som använder mycket liten text som kräver förstoring för att kunna läsas.
- ✚ Icke-fluorescerande papper (delvis synlig) - Är ett papper som gör att UV-trycket (fluorescerande bläck) blir tydligare än på ett icke-fluorescerande papper.
- ✚ Fluorescerande bläck (delvis synlig) - Ökar i tydlighet vid användning av icke-fluorescerande papper men går att trycka på vanligt papper.
- ✚ Anti-Stokes-tryckfärg (osynlig) - Kan identifieras med handhållen utrustning.

Varför säkerhetsmärkning?

Syftet med säkerhetsmärkningen är att underlätta kontroll om tobaksvarorna är äkta eller inte. Med äkta menas i detta sammanhang att tobaksvarorna har tillverkats och distribuerats i enlighet med gällande regler.

Produkter och förpackningar

Säkerhetsmärkningen ska tillämpas på styckförpackningen med fastsättning, tryckning eller i kombination av båda.

Reglerna om säkerhetsmärkning omfattar alla sorters tobaksvaror. Säkerhetsmärkning ska enbart finnas på tobaksvarans styckförpackning, d.v.s. inte på kartong, transportkartong och pall.

BILD 8. CIGARETTPAKET MED SÄKERHETSMÄRKNING. FOTO: MISAK NALBANDIAN

Ikraftträdande

Säkerhetsmärkning ska vara på plats den 20 maj 2020 för cigaretter och rulltobak. För andra tobaksvaror gäller istället den 20 maj 2026. Reglerna har trätt i kraft tidigare men ska inte tillämpas förrän ovan nämnda datum.

Ansvar

Tillverkare/importör har ansvar för att säkerhetsmärkning sker. Parti- och detaljhandlare ansvarar för att inte sälja tobaksvaror utan korrekt säkerhetsmärkning. Detaljhandlare ska säkerställa korrekt säkerhetsmärkning genom sitt egenkontrollprogram.

Tillsynsansvar

Kommunen har ansvar för tillsyn på försäljningsställen, Folkhälsomyndigheten i andra fall. Länsstyrelsen utövar inom länet tillsyn. Folkhälsomyndigheten ansvarar för tillsynsvägledning.

Hur säkerhetsmärkning kontrolleras

Folkhälsomyndighetens intention är att äkthetsdetaljerna ska kunna kontrolleras på plats. Det finns en osynlig äkthetsdetalj, Anti-Stokes-tryckfärger, som behöver särskild kontrollutrustning, till exempel IR-ljuskälla eller annan handhållen utrustning (scanner/beeper) beroende på den specifika utformningen av tryckfärgen.

Regelverk m.m.

EU-rätt

Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/40/EU av den 3 april 2014 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillverkning, presentation och försäljning av tobaksvaror och relaterade produkter och om upphävande av direktiv 2001/37/EG (Tobaksproduktdirektivet).

Kommissionens genomförandeförordning (EU) 2018/574 av den 15 december 2017 om tekniska standarder för inrättande och drift av ett spårbarhetssystem för tobaksvaror.

Kommissionens genomförandebeslut (EU) 2018/576 av den 15 december 2017 om tekniska standarder för säkerhetsmärkning som ska tillämpas på tobaksvaror.

Nationell rätt

Lag (2018:2088) om tobak och liknande produkter (LTLP)

Förordning (2019:223) om tobak och liknande produkter (FTLP)

Folkhälsomyndighetens föreskrifter (HSLF-FS 2019:4) om säkerhetsmärkning på styckförpackningar med tobaksvaror

Regeringens proposition 2017/18:156, Ny lag om tobak och liknande produkter

Lästips

[Folkhälsomyndigheten](#)

[EU-kommissionen](#)

[Allexis s.r.o.](#)

LÄNSSTYRELSEN I VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Samhällsavdelningen

Enheten för folkhälsa och rättighetsfrågor

Författare: Carl Hagberg

Publicerad 2020-01-27

Reviderad 2020-04-01

Diarienummer 3822-2020